

Ruimtelijke opgaven *hoe wel-komt het op ons af?*

VNG Overijssel
Raalte, 1 juni 2023

'Den Haag' dicteert...

Overheid

'Top-down' situatie
is dat wel zo wenselijk?

Rijksoverheid in de lead

- RIJK BEPAALT BELEID
- RIJK INITIEERT WETGEVING
- GEMEENTEN VOEREN UIT

Gemeenten

Leiderschap vereist...

Een evenwichtig
en respectvol model!

- Overleg
- Menselijk
- Opgavegericht

Gemeenten

'Bottom-up' situatie
dat willen we graag!

Leiderschap tonen door
Burgemeesters, wethouders
en ambtenaren

Gemeenten in de lead

- GEMEENTEN SIGNALEREN EN
KAARTEN AAN BIJ RIJK
- GEMEENTEN EN RIJK KOMEN
TOT BELEID
- RIJK VOERT IN

Rijksoverheid

'Den Haag' dicteert...

Overheid

'Top-down' situatie
is dat wel zo wenselijk?

Rijksoverheid in de lead

- RIJK BEPAALT BELEID
- RIJK INITIEERT WETGEVING
- GEMEENTEN VOEREN UIT

Gemeenten

Leiderschap vereist...

Een evenwichtig
en respectvol model!

- Overleg
- Menselijk
- Opgavegericht

Gemeenten

'Bottom-up' situatie
dat willen we graag!

Gemeenten in de lead

- GEMEENTEN SIGNALEREN EN
KAARTEN AAN BIJ RIJK
- GEMEENTEN EN RIJK KOMEN
TOT BELEID
- RIJK VOERT IN

Leiderschap tonen door
Burgemeesters, wethouders
en ambtenaren

Rijksoverheid

Komend uur

**het komt wel /
welkomt het**
*hoe komen
opgaven op ons af?*

Wij móeten wel
*wat op ons afkomt:
impact van
ruimtelijke opgaven*

Wij willen wel

Komend uur

**het komt wel/
welkomt het**
*hoe komen
opgaven op ons af?*

Wij móeten wel
*wat op ons afkomt:
impact van
ruimtelijke opgaven*

Wij willen wel

Sander Simonse van de VNG brengt voor ons in beeld welke opgaven er in het ruimtelijk domein op ons afkomen en welke processen daaraan annex zijn

Wat is de rol van de partijen die een rol spelen (gemeenten, participanten, partners en omgevingsdiensten)?

Wat doen wij nou met die normen die moeten worden doorvertaald?

Hoe gaan wij om met de toenemende regie vanuit het rijk om die normen te bewerkstelligen?

Waar kunnen wij invloed uitoefenen / aan de knoppen draaien en hoe blijven wij aan de bal?

-Hoe laten wij – van onderop – de goede voorbeelden zien?

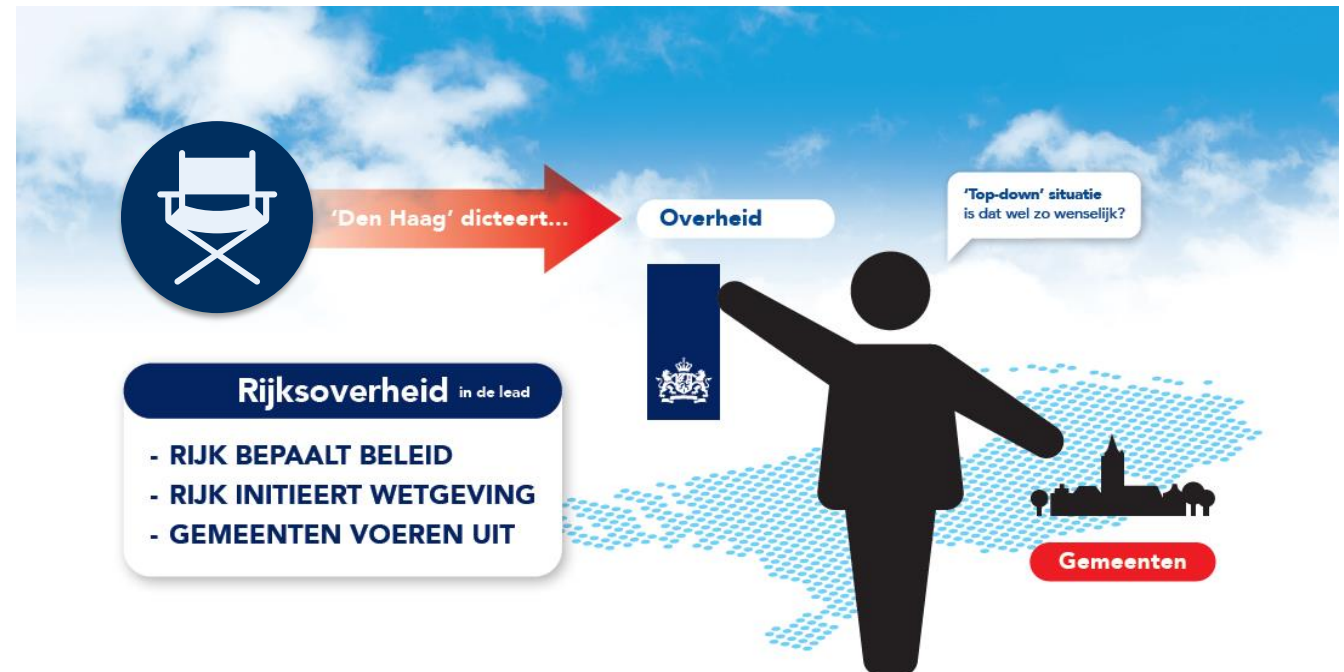
Het komt wel / welkomt het

zelf : 30%

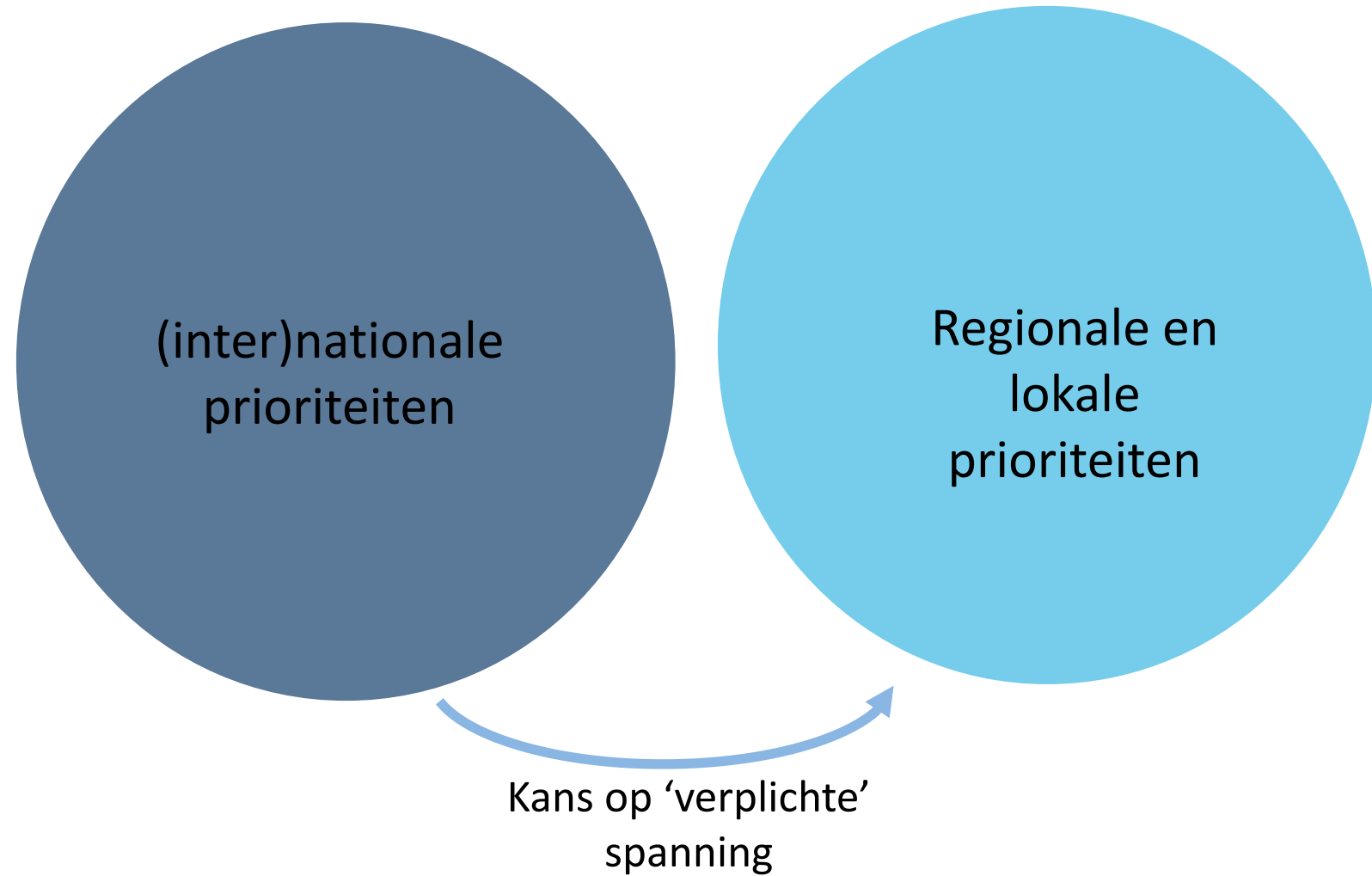

uitvoering beleid andere overheden : 70%

huisvesting, landbouw, landschap, verkeer, cultuur, onderwijs, zorg

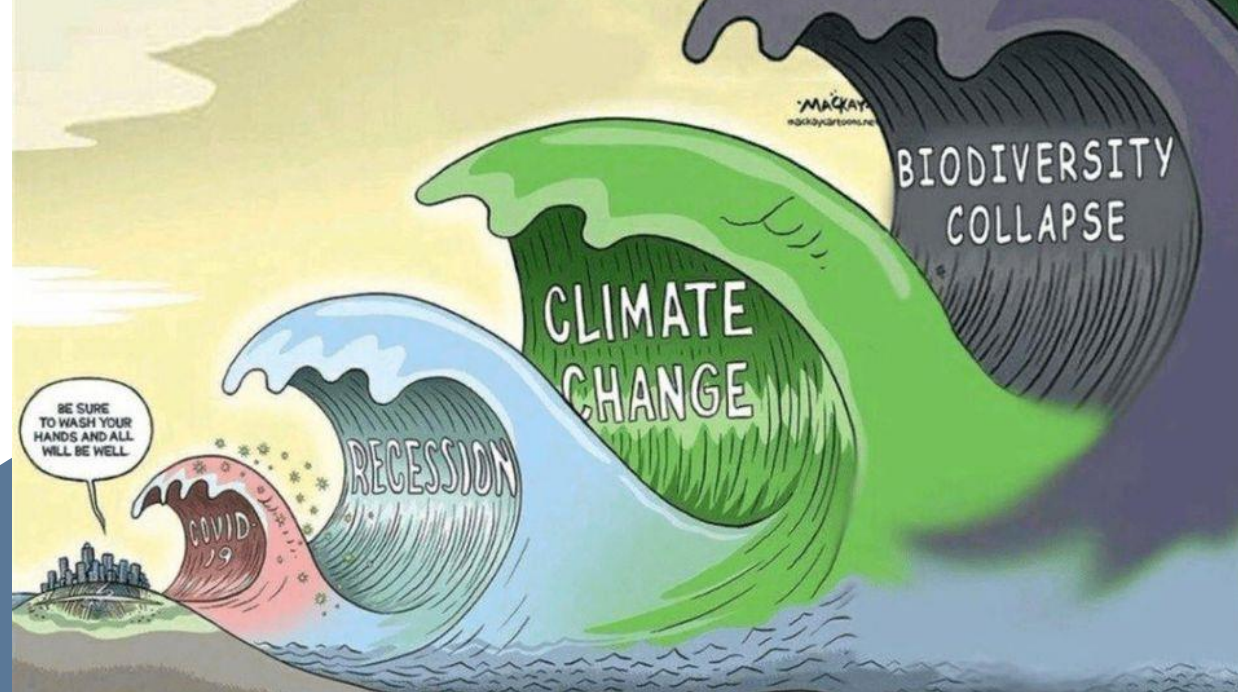

Wij móeten wel

Wij móeten wel

(inter)nationale
prioriteiten

Regionale en
lokale
prioriteiten

Kans op 'verplichte'
spanning

Wij móeten wel

wat op ons afkomt: impact van ruimtelijke opgaven

Wij móeten wel: Water en Bodem Sturend

<i>Welke ruimtelijke opgave komt dit jaar en de jaren daarna op gemeenten af?</i>	Water en Bodem Sturend laten zijn in ruimtelijke planvorming. Dit zou de basis moeten zijn van alle andere ruimtelijke opgaven (waar we bouwen, waar welke natuur is etc.)
<i>Waaruit blijkt dit?</i>	Kamerbrief: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/11/25/water-en-bodem-sturend , https://vng.nl/nieuws/uitvoeringsstrategie-nodig-voor-water-en-bodem-sturend https://vng.nl/brieven/nationale-programmas-novex-woningbouw-water-en-bodem-sturend-en-landelijk-gebied https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/11/25/water-en-bodem-sturend

Wij móeten wel: Water en Bodem Sturend

<i>Welke impact heeft dit op de samenleving?</i>	WBS: waar kunnen we nog bouwen? Voordeel: verstandige keuzes voor lange termijn. Nadeel: keuzes doen komende jaren pijn. Overmatig gebruik van water en bodem + gevolgen klimaatverandering → fundamentele herziening ruimtelijke en fysieke plannen (Kamerbrief WBS min lenW). Realiteit van periodieke tekorten primaire levensbehoeften, bijv. drinkwater. Pact alle overheidslagen nodig voor deze maatschappelijke effecten.
<i>Welke taken worden van gemeenten gevraagd?</i>	Visie ontwikkelen op de toekomst van het grondgebied – wat kan waar?

Wij móeten wel: NPLG

<i>Welke ruimtelijke opgave komt dit jaar en de jaren daarna op gemeenten af?</i>	Opgaven natuur, water en klimaat voor landgebruik tot 2050
<i>Waaruit blijkt dit?</i>	<u>Ontwikkeldocument Nationaal Programma Landelijk Gebied Publicatie Rijksoverheid.nl</u> , ontwerp-NPLG: ter inzage najaar 2024)
<i>Welke impact heeft dit op de samenleving?</i>	Gezondere lucht, bodem, water, stikstofruimte bouw, transitie landbouw, maatschappelijke onrust
<i>Welke taken worden van gemeenten gevraagd?</i>	Planologische borging -activiteiten toetsen op VHR, KRW en Klimaatakkoord, VTH en participatie provinciale gebiedsprogramma's.

Wij móeten wel: NPLG

Natuur		Water		Klimaat (broeikasgassen)	
30% natuurherstel VHR, areaal en kwailiteitsopgave per provincie verdeeld naar nieuw natuur areaal en natuurinclusief areaal voor voorkomende natuurtypen (2030)		Concentraties nutriënten (P en N) in grond- en oppervlaktewaterlichamen voldoen aan wettelijke normen (2027)		Broeikasgassen landgebruik (veenweiden, bomen, bodems en bossen) Voor onderdeel veenweiden verdeeld naar restemissies per provincie (2030)	
74% areaal stikstofgevoelige N2000-gebieden onder de KDW (omgerekend naar emissiereductiedoelen voor 6 typen gebieden) (2030)		Concentraties gewasbeschermingsmiddelen in grond- en oppervlakte waterlichamen voldoen aan wettelijke normen (2027)		Broeikasgassen landbouw (Veehouderij, akkerbouw), verdeeld naar restemissies per provincie (2030)	
37.400 ha nieuw bos (Bossenstrategie), verdeeld naar opgave per provincie. (Binnen en buiten NNN, incl. aandeel natuurbos en compensatiebos) (2030)		Grondwaterlichamen voldoen aan de norm voor een goede kwantitatieve toestand (2027)			
Resterend areaal NNN, verdeeld naar opgave per provincie (2027)					
Hydrologische condities N2000 op orde (2027)					
10% Groenblauwe dooradering (2035) ¹					

Wij móeten wel: NPLG

Natuur	Water	Klimaat (broeikasgassen)
30% natuurherstel VHR, areaal en kwaliteitsopgave per provincie verdeeld naar nieuw natuur	Concentraties nutriënten (P en N) in grond- en oppervlaktewaterlichamen	Broeikasgassen landgebruik (veenweiden, bomen, bodems en bossen)
74% N2000 (overtuigend)		
30% (E) op bu na (2027)		
Hydrologische condities N2000 op orde (2027)		
10% Groenblauwe dooradering (2035) ¹		

NPLG 'zegt': samenhang doelen is **cruciaal** voor doelmatige besteding (afwentelen voorkomen) *en* draagvlak op termijn.

Spanning prioriteiten nationaal en lokaal over 'doelen' (concurrerend) & afwegingsruimte 'samenhang'.

Wij móeten wel: Montreal Convection on BD

<i>Welke ruimtelijke opgave komt dit jaar en de jaren daarna op gemeenten af?</i>	Montréal Convention on Biological Diversity
<i>Waaruit blijkt dit?</i>	<u>Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (cbd.int)</u>
<i>Welke impact heeft dit op de samenleving?</i>	Bijdrage aan voedselveiligheid, gezondheid, klimaatadaptatie en vol te houden economie (+50% economie afhankelijk van biodiversiteit). Impact: meer beleid, richtlijnen, kaders, financiering en kennis. Vraagt: prioriteren, schrappen negatieve bijdragen.
<i>Welke taken worden van gemeenten gevraagd?</i>	Nog onbekend hoe NL dit gaat integreren. Vermoeden: combinatie inbedding in beleid en stimuleren van onderaf.

Wij móeten wel: EU-verordening Natuurherstel

<i>Welke ruimtelijke opgave komt dit jaar en de jaren daarna op gemeenten af?</i>	EU Verordening Natuurherstel → ruimtelijke vertaling van Montreal Convection
<i>Waaruit blijkt dit?</i>	Quickscan Impact EU-Verordening Natuurherstel Rapport Rijksoverheid.nl
<i>Welke impact heeft dit op de samenleving (voor- en nadelen in 2 zinnen)</i>	Bijdrage aan gezond leven en economie + effecten van klimaatverandering tegengaan. Risico: restricties nodig nieuwe én bestaande activiteiten voor behalen doelen: verslechteringsverbod buiten N2000.
<i>Welke taken worden van gemeenten gevraagd?</i>	Nog niks, maar in uitwerking gemeenten samenwerken met provincies om natuurdoelen te behalen.

Wij móeten wel: klimaatakkoord - veenweide

<i>Welke ruimtelijke opgave komt dit jaar en de jaren daarna op gemeenten af?</i>	Nationale Veenweidestrategieën
<i>Waaruit blijkt dit?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste fase veenplan – kamerbrief 2020 • https://www.klimaatakkoord.nl/landbouw-en-landgebruik/nieuws/2020/07/21/veenplan-pakt-uitstoot-veenweides-aan • https://vip-nl.nl/, NOB – Veenweiden (nobveenweiden.nl) à wetenschappelijke onderbouwing broeikasreducties
<i>Welke impact heeft dit op de samenleving?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Waterstanden worden verhoogd om bodemdaling te voorkomen, wat consequenties heeft voor agrariërs en andere functies in het gebied. • Er ontstaat vermoedelijk weerstand
<i>Welke taken worden van gemeenten gevraagd?</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Een andere bedrijfsvoering van boeren kan leiden tot bestemmingen

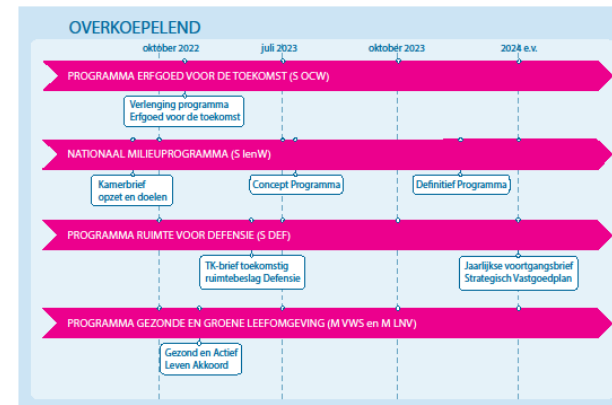
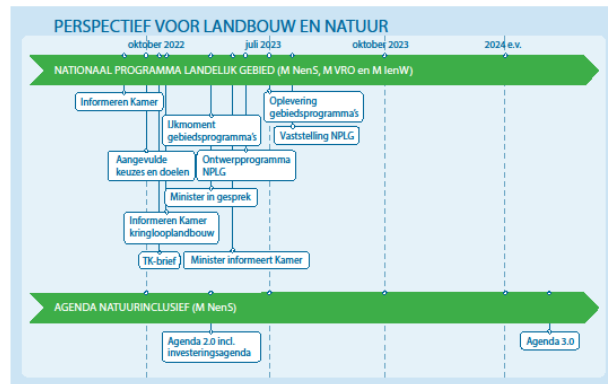
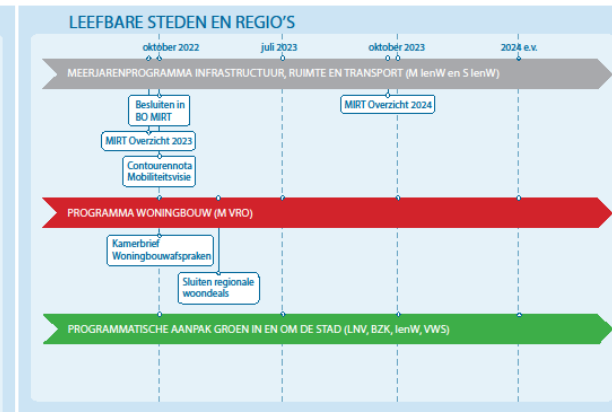
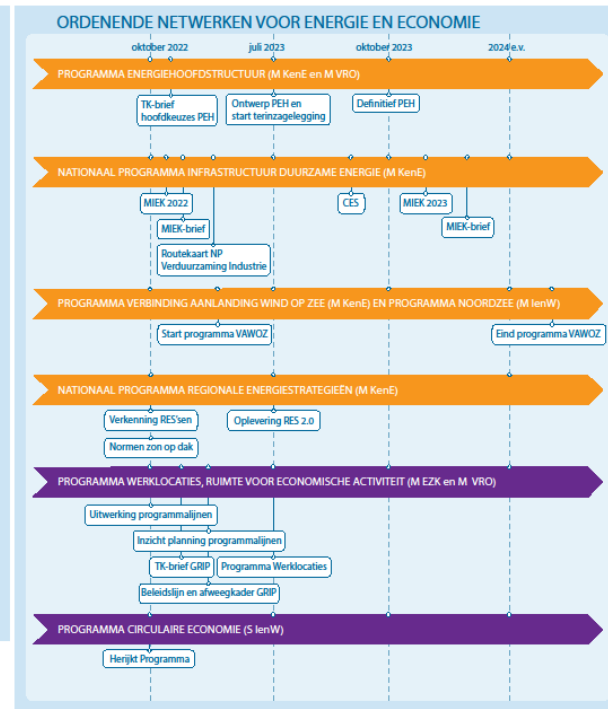
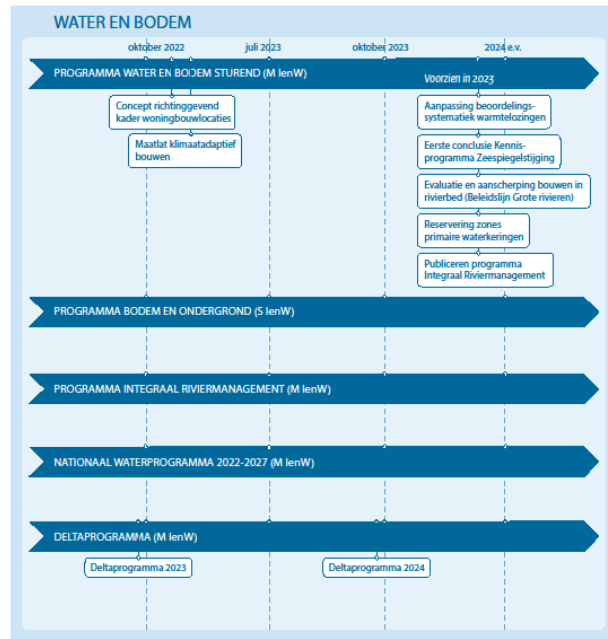
Wij móeten wel: Nationale Parken

<i>Welke ruimtelijke opgave komt dit jaar en de jaren daarna op gemeenten af?</i>	Programma Nationale Parken
<i>Waaruit blijkt dit?</i>	HandlerDownloadFiles.ashx (nationaleparkenbureau.nl)
<i>Welke impact heeft dit op de samenleving (voor- en nadelen in 2 zinnen)</i>	Nationale Parken dragen bij aan samenhang in een gebied en aan samenwerking tussen (maatschappelijke) stakeholders. Het geeft een impuls aan reeds genomen maatregelen door integraliteit te borgen. Risico: nieuw beleid extra juridische kader leefomgeving, uitsluiting bepaalde diensten of bedrijvigheid.
<i>Welke taken worden van gemeenten gevraagd?</i>	Gesprek sinds september 2023, m.n. capaciteit en financiën. Juridische consequenties mogelijk deze zomer duidelijker.

Wij móeten wel: er is meer

We moeten wel: dit is het voorlopig

We moeten wel in Overijssel: vanuit min VRO

Water Bodem Sturend en NPLG:

1. Kop van Overijssel: tegengaan bodemdaling
2. Hogere zandgronden: tegengaan verdroging
3. Herstel bekensysteem + inrichten overgangsgebieden N2000

***Samen met aanpak stikstofprobleem → ingrijpende hervorming
landbouw in Overijssel.***

We moeten wel in Overijssel: vanuit min VRO

Water Bodem Sturend en NPLG:

1. Kop van Overijssel: tegengaan bodemdaling
2. Hogere zandgronden: tegengaan verdroging
3. Herstel bekensysteem + inrichten overgangsgebieden N2000

Samen met aanpak stikstofprobleem → ingrijpende hervorming landbouw in Overijssel.

4. IJssel en Zwolle: waterveiligheid
5. Opgave zoetwatertekort + bevaarbaarheid Twentekanalen
6. Bijdragen aan Nationale woningbouwopgave tot 2030: 42.300 woningen (*1 woning / 78 km²*), concentratie Zwolle en centra Twentse steden

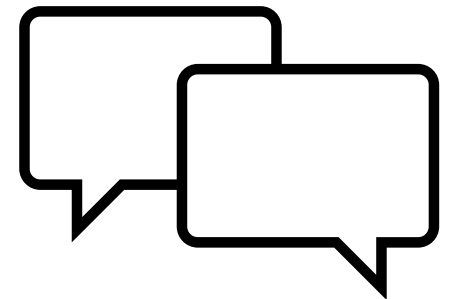
We moeten wel in Overijssel: vanuit min VRO

Wat min VRO aan Overijssel vraagt:

- Hoe perspectief landbouw in een vitaal landelijk gebied i.r.t. de opgaven vanuit water en bodem op de hoge zandgronden?
- Hoe verdere ontwikkeling van verstedelijking en bereikbaarheid i.r.t. andere opgaven in het NOVEX-gebied Zwolle?
- Het versterken N2000-gebieden i.r.t. de stikstofopgave en opgaven voor water en bodem?
- Hoe ruimte hoofdwatersysteem (IJssel irt IJsselmeer)?

Wie welke rol & processen?

Wij moeten wel ... heel veel

'Den Haag' dicteert...

Overheid

'Top-down' situatie
is dat wel zo wenselijk?

Rijksoverheid in de lead

- RIJK BEPAALT BELEID
- RIJK INITIEERT WETGEVING
- GEMEENTEN VOEREN UIT

Gemeenten

Leiderschap vereist...

Een evenwichtig
en respectvol model!

- Overleg
- Menselijk
- Opgavegericht

Gemeenten

'Bottom-up' situatie
dat willen we graag!

Gemeenten in de lead

- GEMEENTEN SIGNALEREN EN
KAARTEN AAN BIJ RIJK
- GEMEENTEN EN RIJK KOMEN
TOT BELEID
- RIJK VOERT IN

Rijksoverheid

Leiderschap tonen door
Burgemeesters, wethouders
en ambtenaren

Wij moeten wel ... heel veel

Willen wij nog wel?

Wij moeten wel ... heel veel

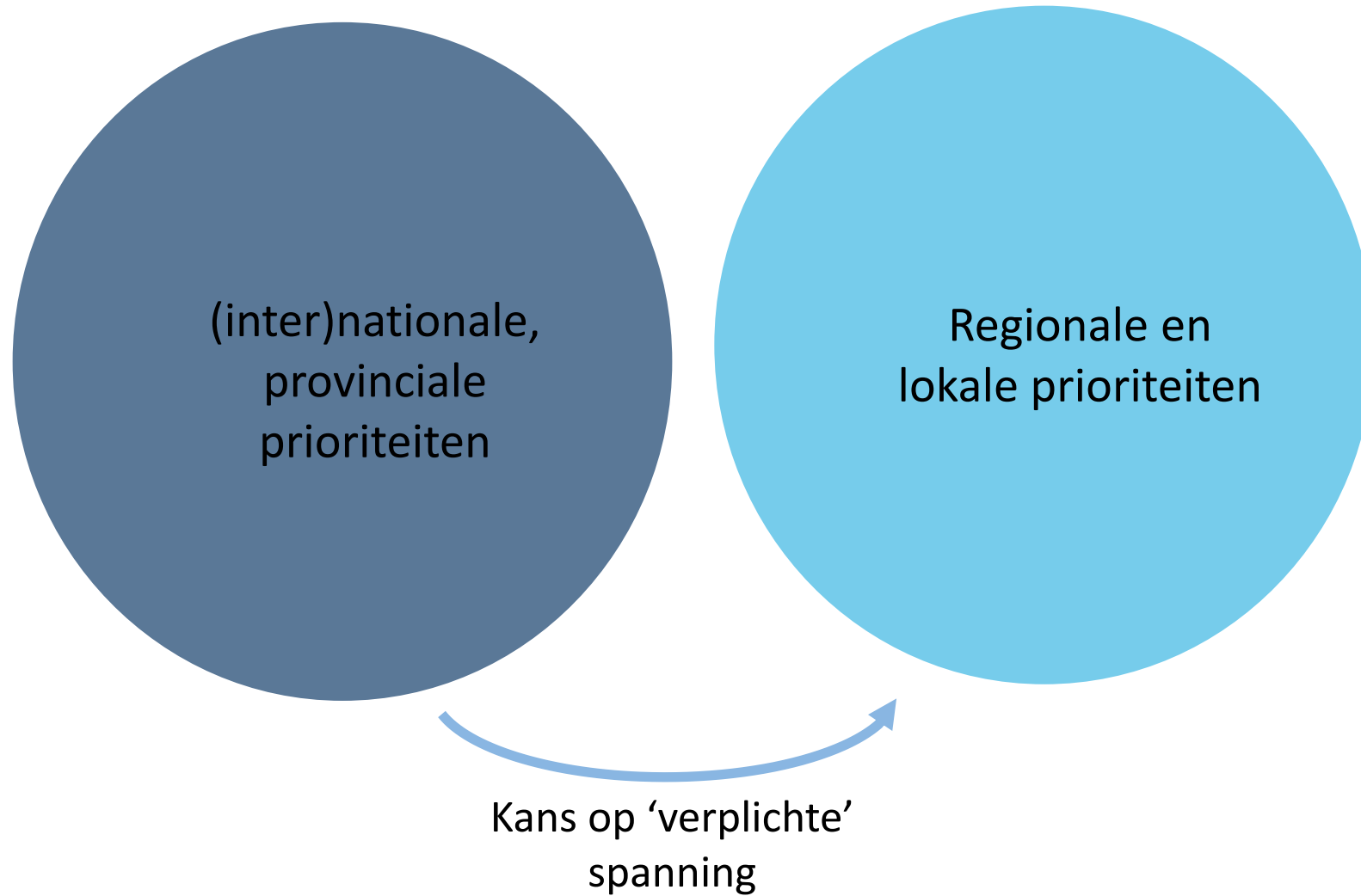
Willen wij nog wel?

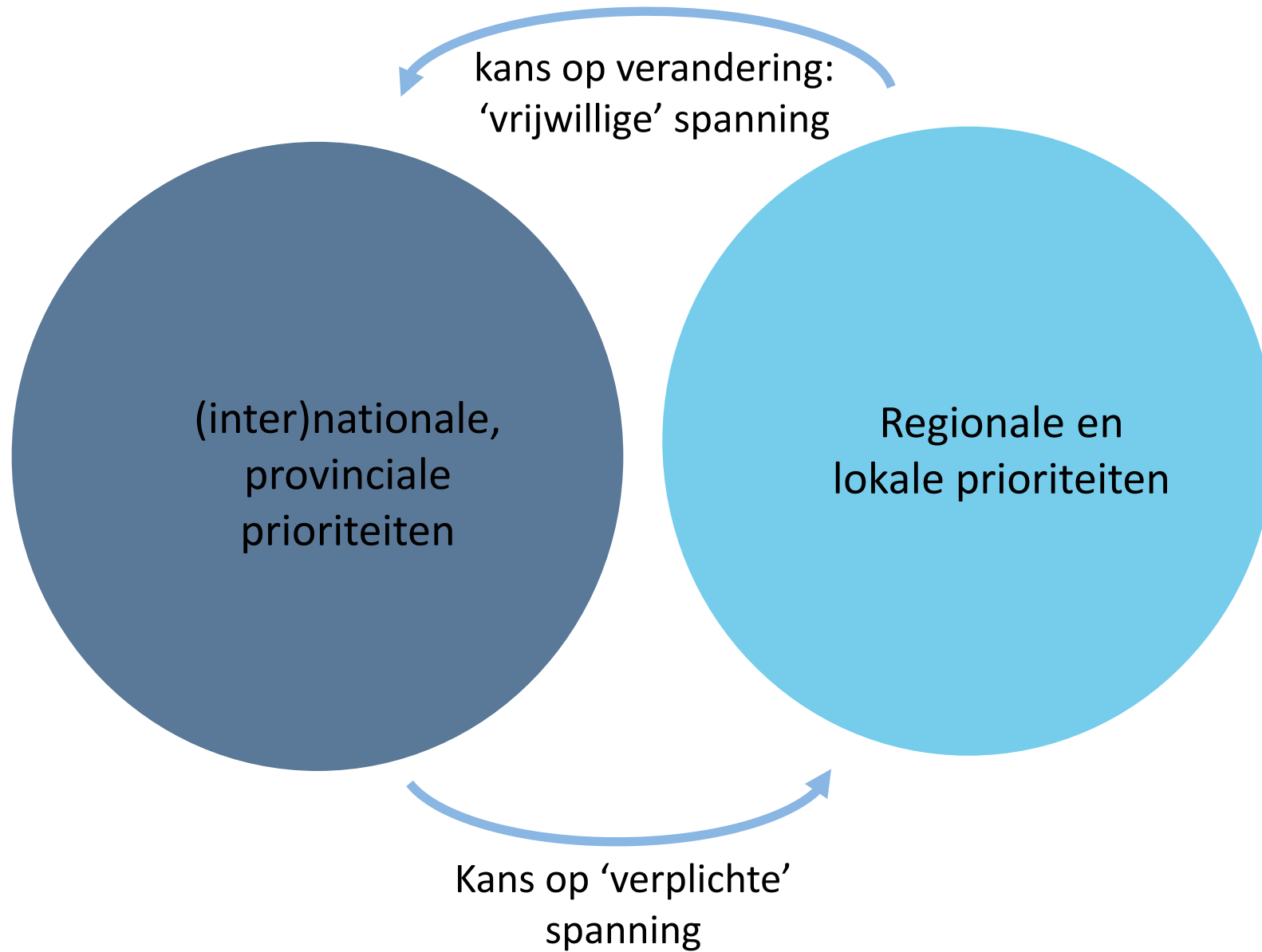
omkeren

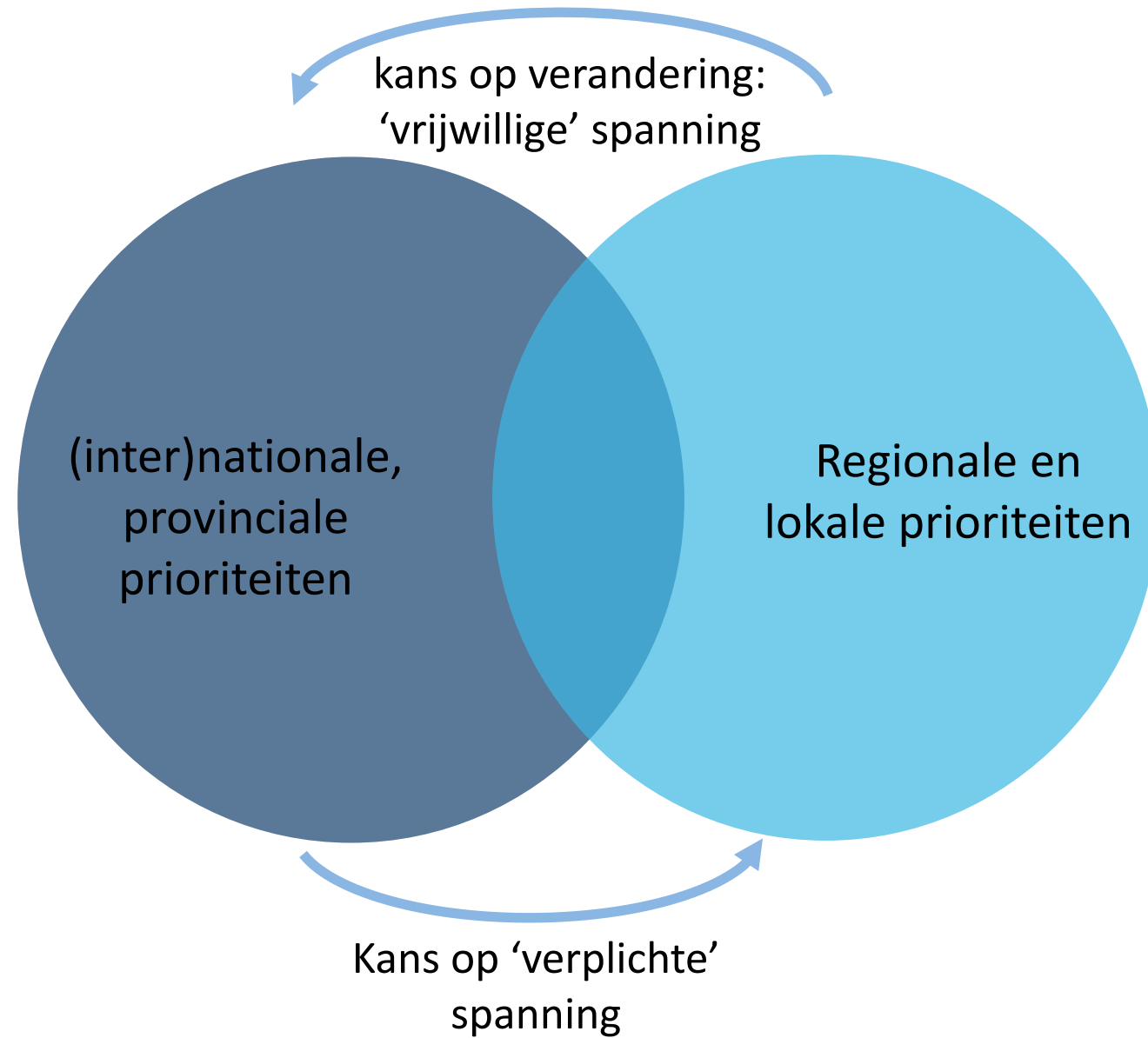
Wij willen wel

Wij willen wel

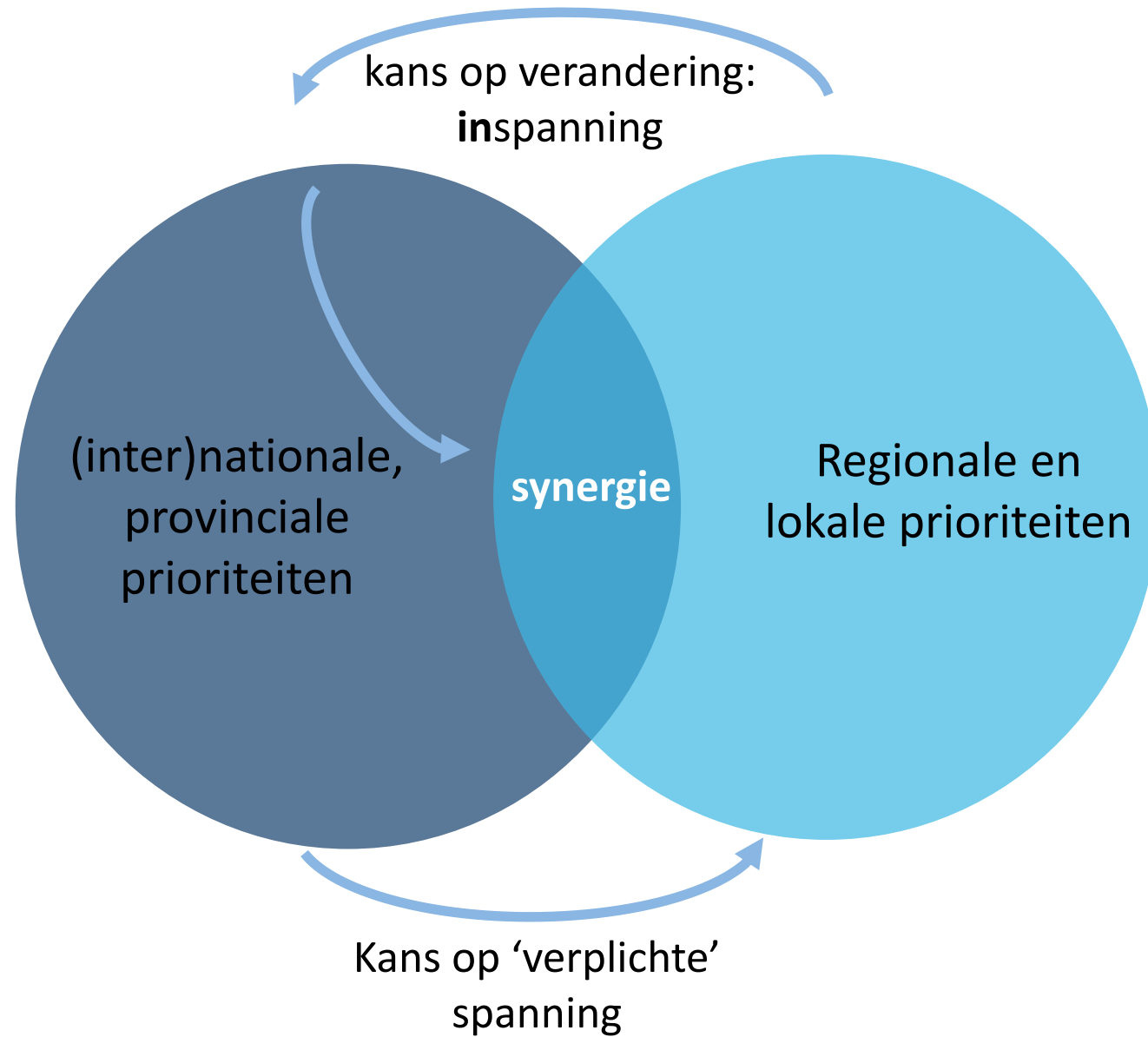

Wij willen wel

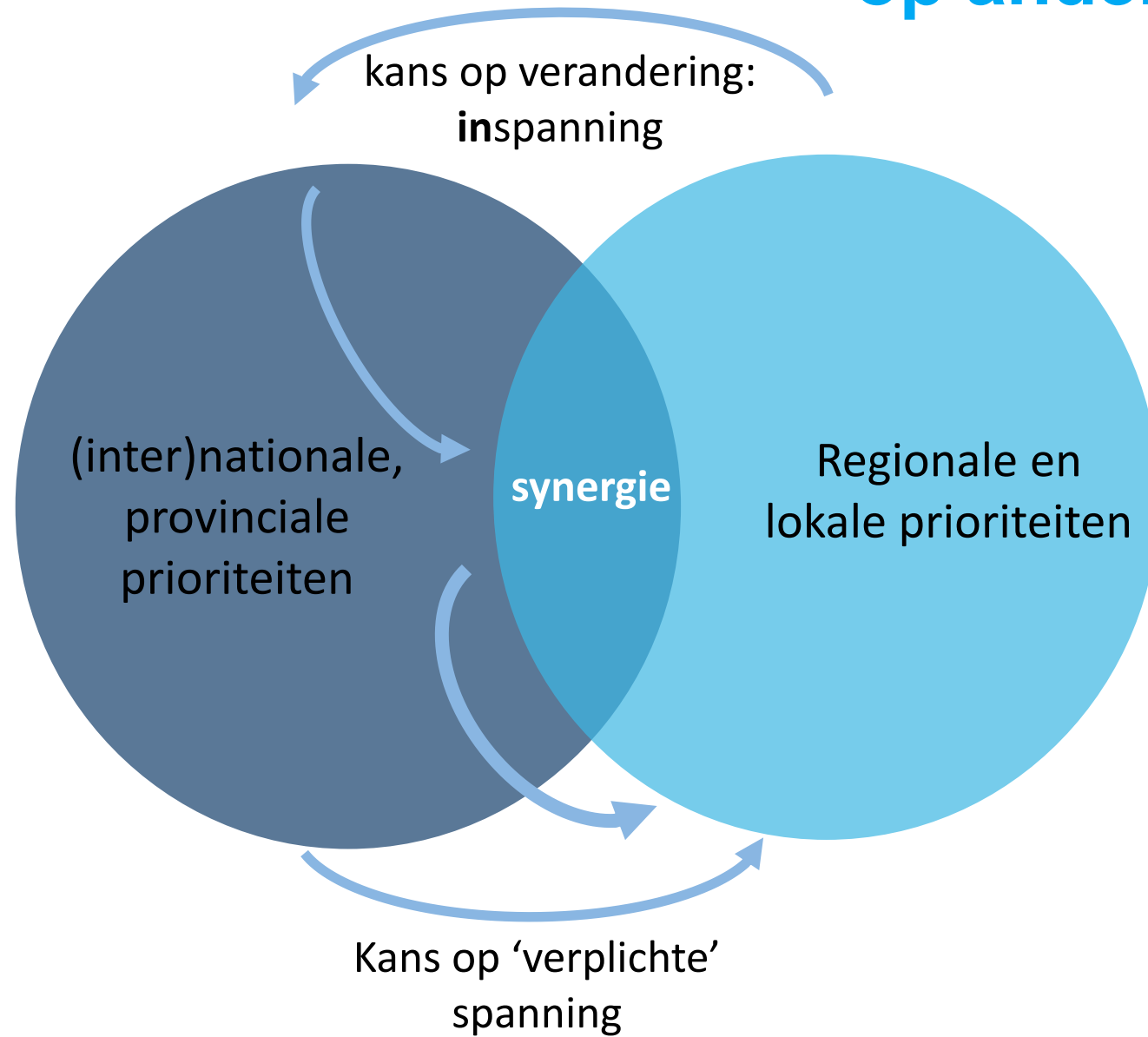
Wij willen wel

omkering

Wij willen wel

omkering = wat vanuit ons
op anderen afkomt

Wij willen wel

omkering =

- **proactieve overheid**, opereren vanuit richtinggevende en waardengedreven visie voor NL
- **Leefbaarheid versterken**, beleid, wetgeving en uitvoering afstemmen op lokale mogelijkheden en behoeften samenleving + concurrerende doelen uitsluiten
- **capaciteit en middelen** afstemmen op lokale behoeften en omstandigheden.

Wij willen wel

omkering =

- **proactieve overheid**, opereren vanuit richtinggevende en waardengedreven visie voor NL
- **Leefbaarheid versterken**, beleid, wetgeving en uitvoering afstemmen op lokale mogelijkheden en behoeften samenleving + concurrerende doelen uitsluiten
- **capaciteit en middelen** afstemmen op lokale behoeften en omstandigheden.
- **Cyclus beleid & uitvoering sluiten**: snelleheid in grote en taaie vraagstukken
- Sluimerende knelpunten **vroegtijdig signaleren** en bijsturen
- Herstel vertrouwen: versterking van de **democratische legitimatie** -> meer slagvaardigheid

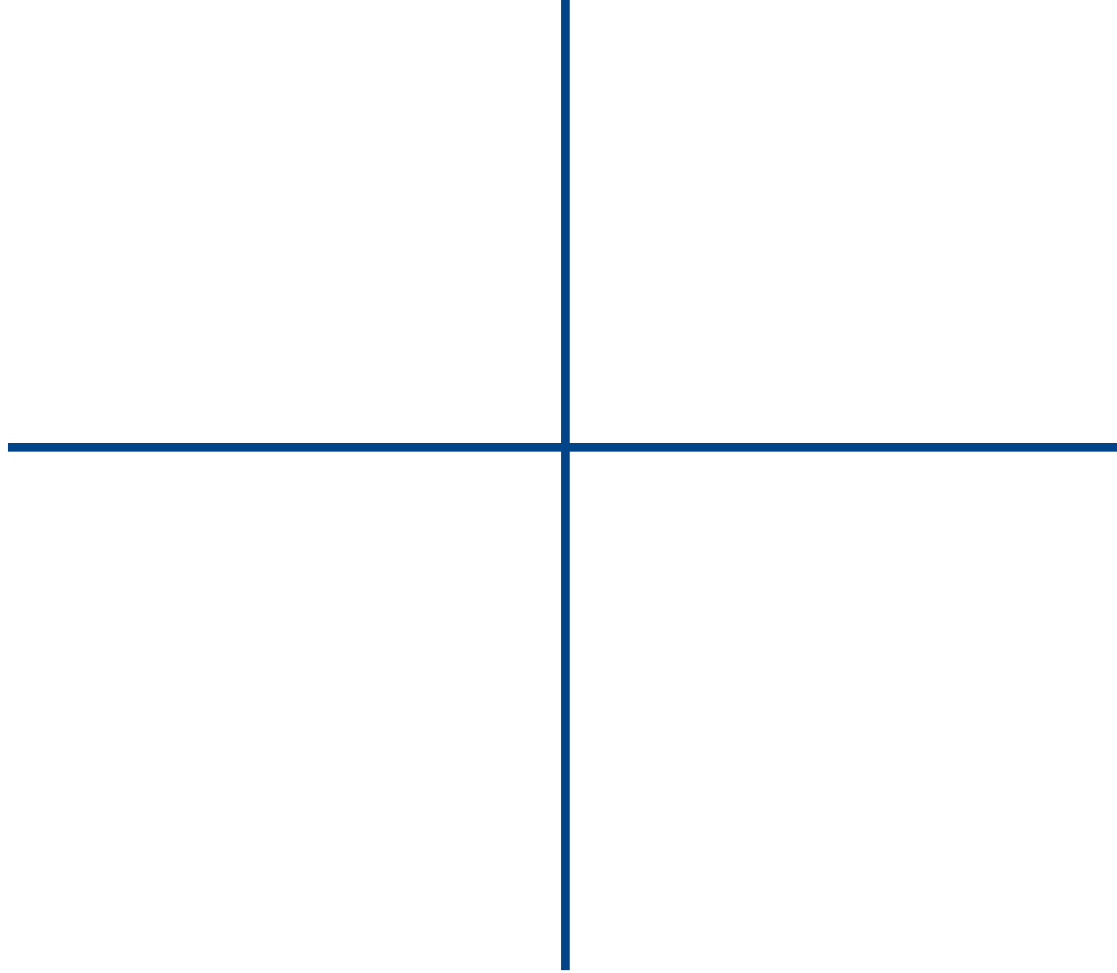

Wij willen wel

omkering = wat vanuit ons op anderen afkomt

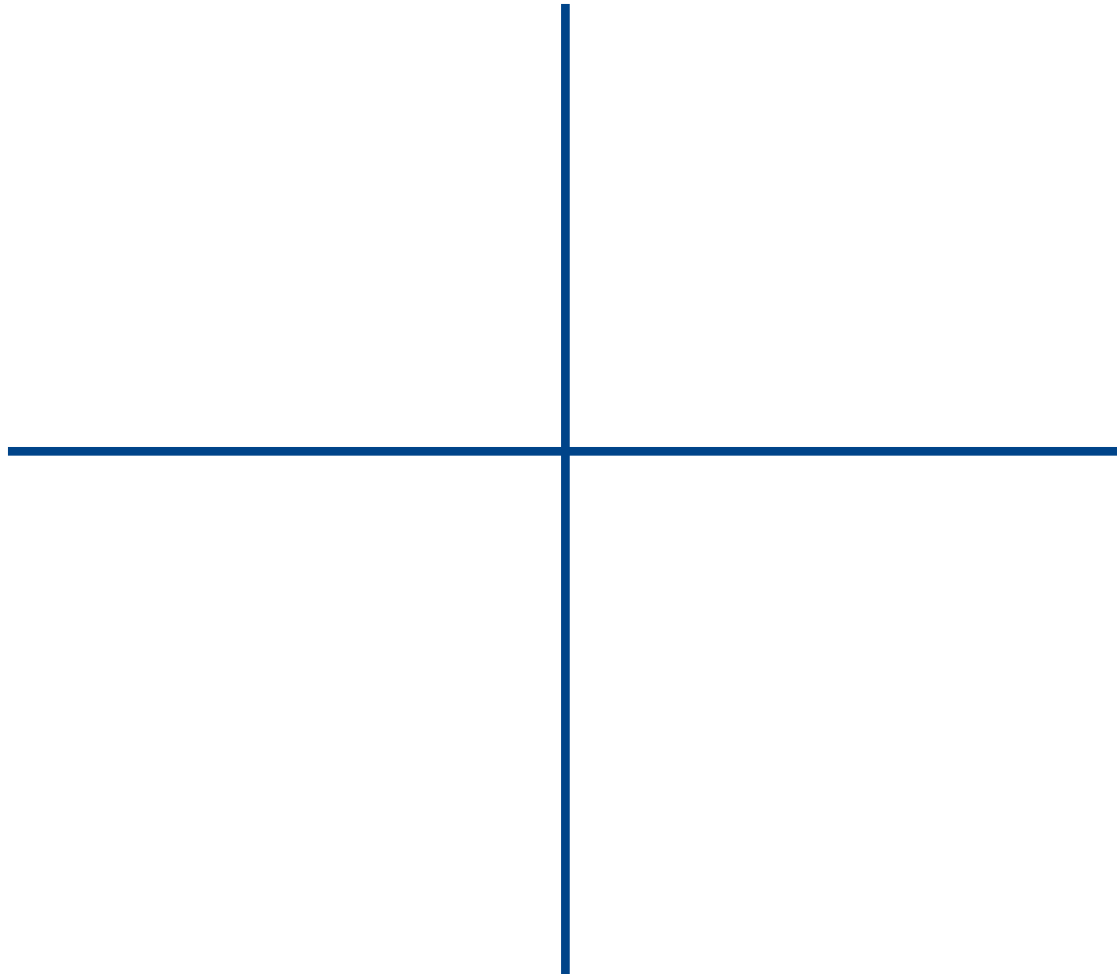
Wij willen wel, maar hoe, welke rol?

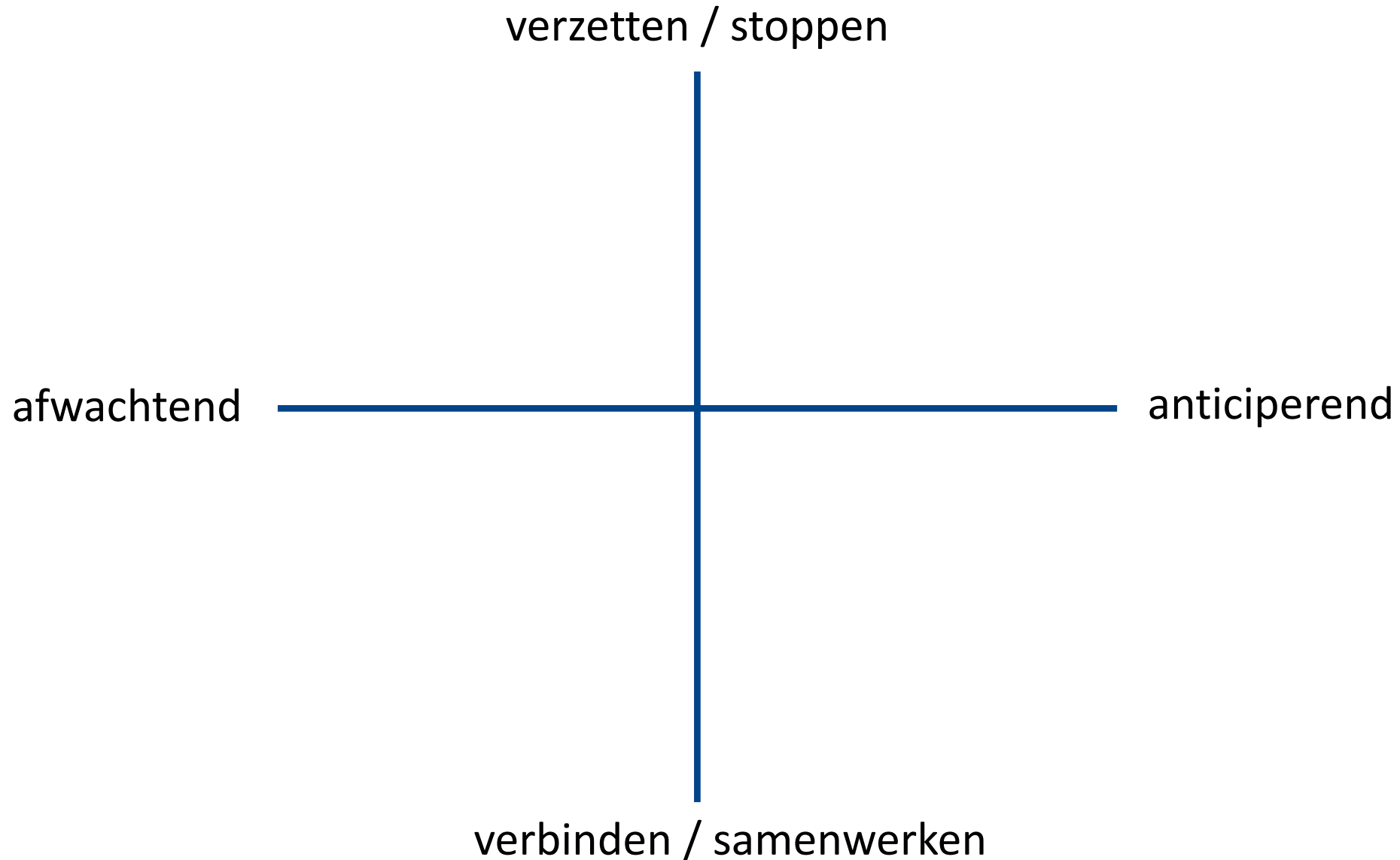
Wij willen wel, maar hoe, welke rol?

afwachtend

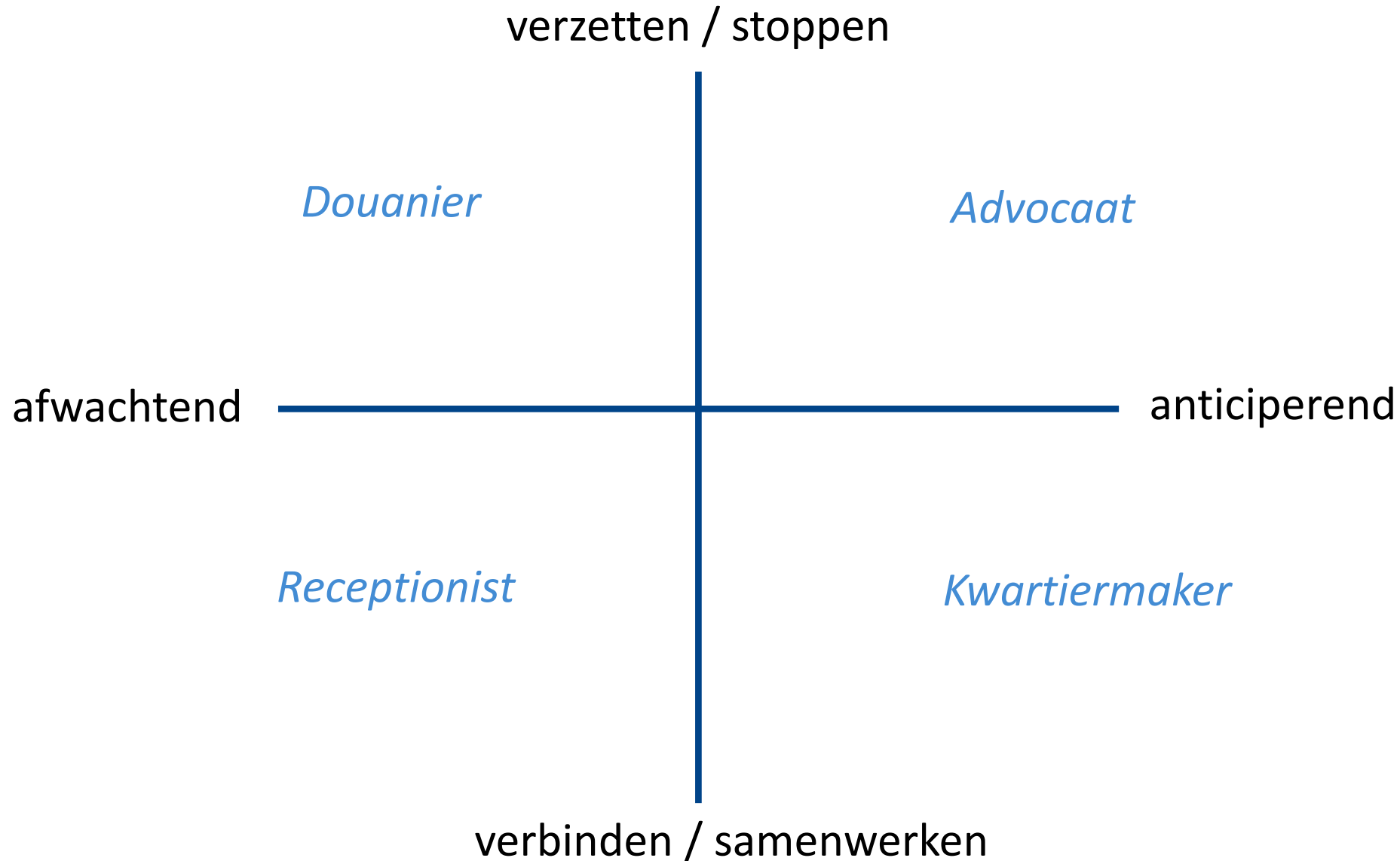
anticiperend

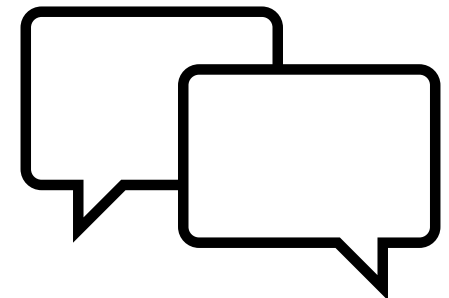
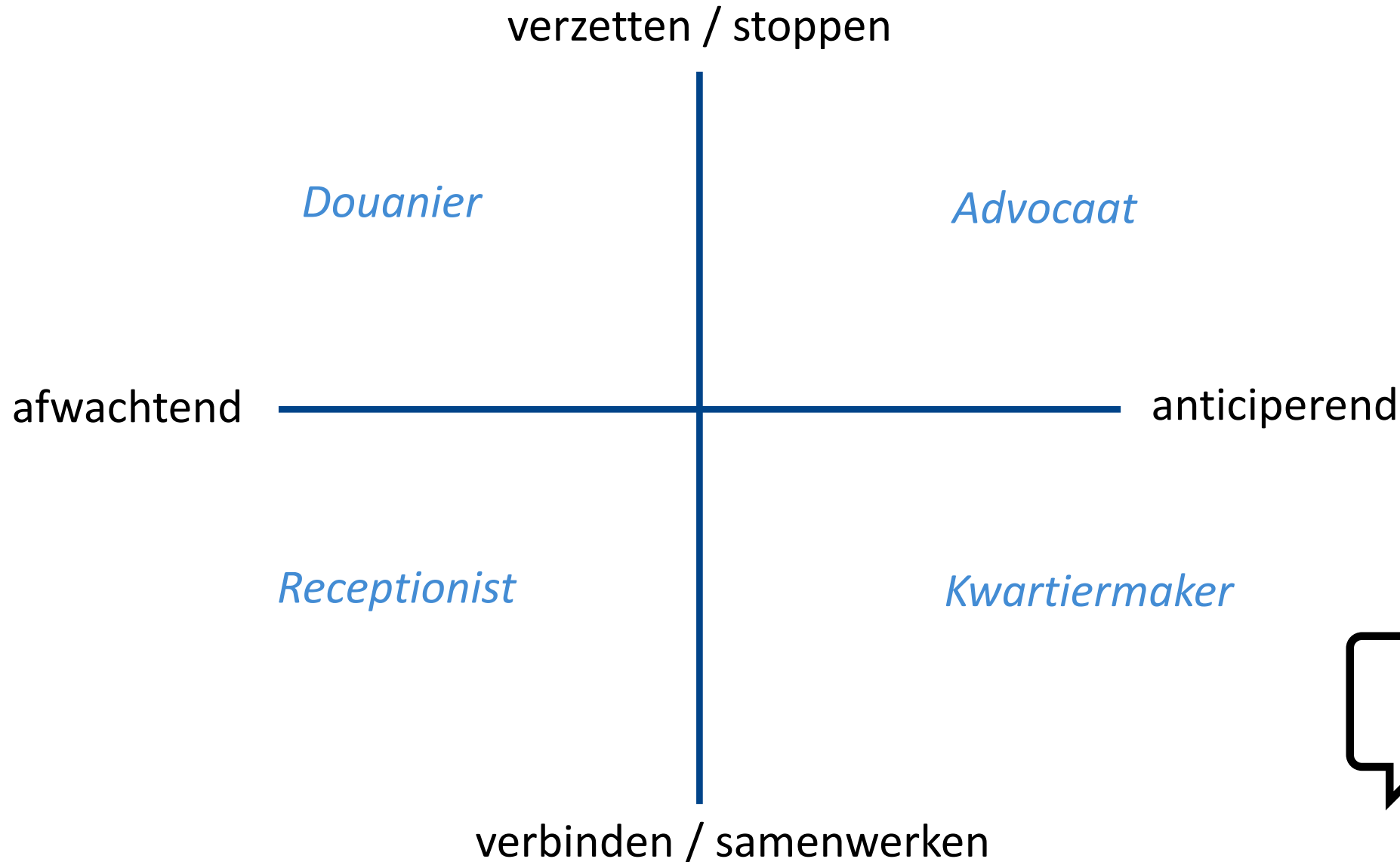
Wij willen wel, maar hoe, welke rol?

Wij willen wel, maar hoe, welke rol?

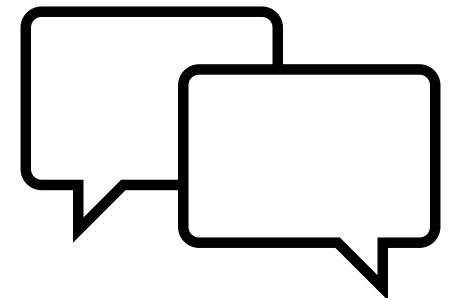
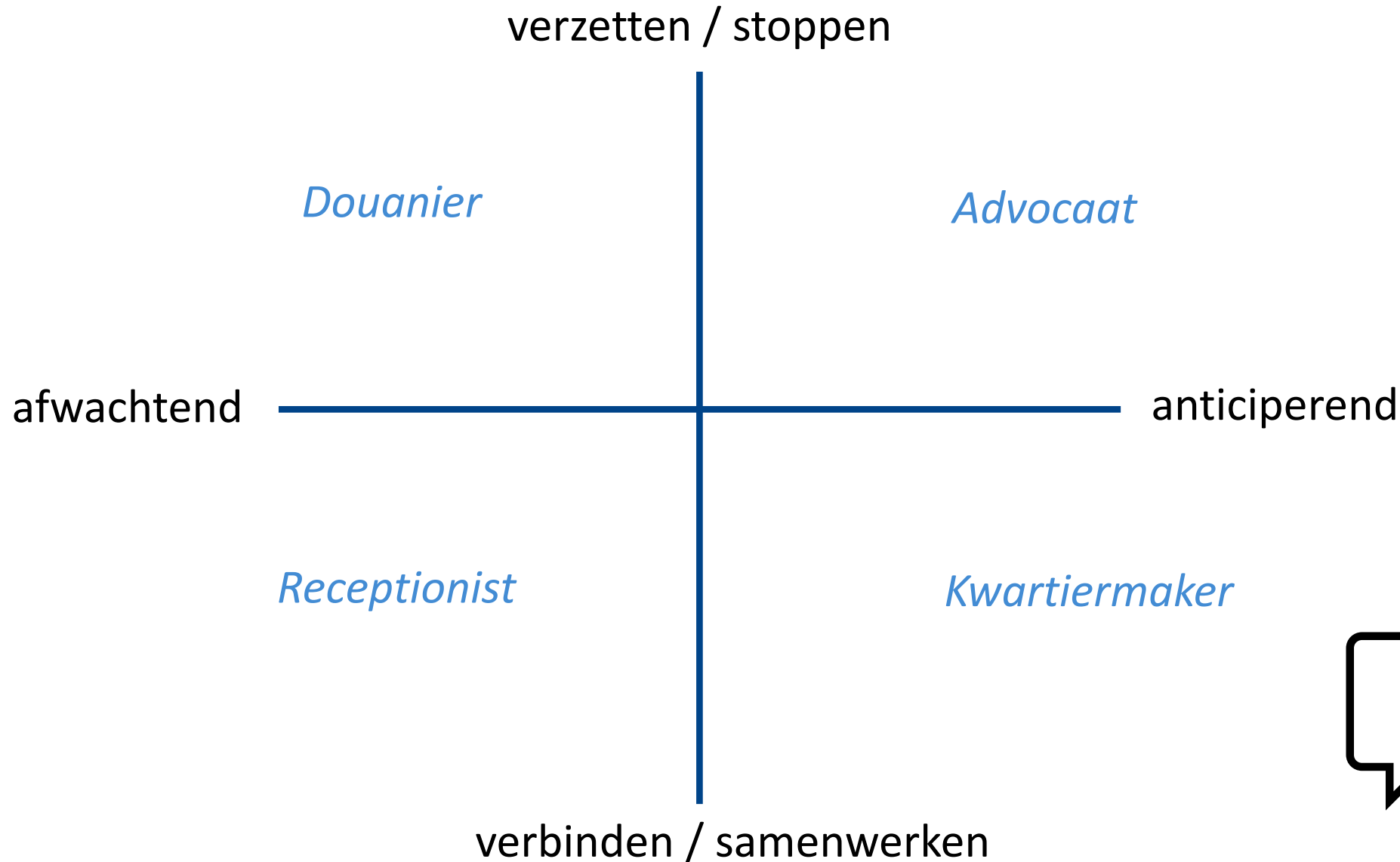

Welke rol wilt uw gemeente innemen voor één of alle ruimtelijke opgaven om uw toekomstbeeld te realiseren?

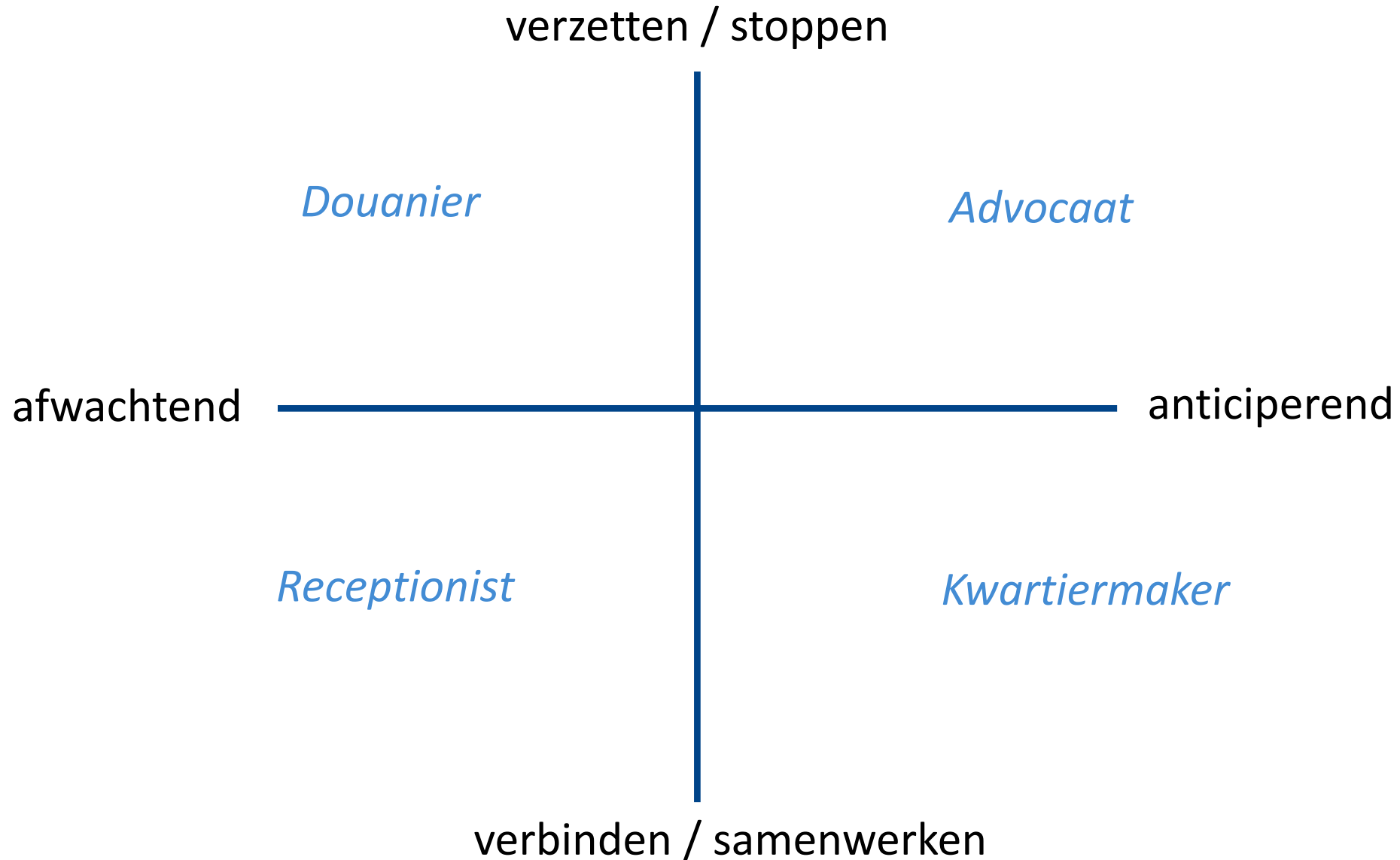

Welke rol wilt uw gemeente innemen voor één of alle ruimtelijke opgaven om uw toekomstbeeld te realiseren?

Wat is daarvoor nodig?

Wat is daarvoor nodig?

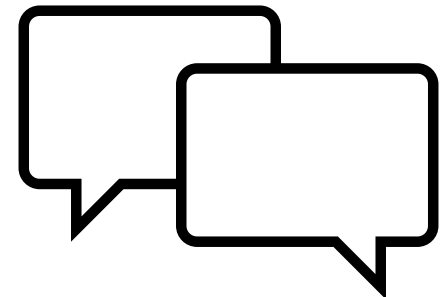
verzetten / stoppen

- tijdig aan goede tafel
- samenwerking overheden uitvoeringsorganisaties, inwoners en (markt)partijen
- verrassingsvrije werkwijzen
- politiek-bestuurlijke rugdekking
- regionale lange termijnvisie
- Afwegings-, regelruimte en beleidsvrijheid
- instrumentarium (capaciteit, expertise, financiële middelen, **draagvlak**)
- Motivatie
- mens centraal i.p.v. systeem

afwachtend

anticiperend

verbinden / samenwerken

Check van uw vragen

verzetten / stoppen

Hoe gaan wij om met de
toenemende regie vanuit het rijk
om die normen te bewerkstelligen?

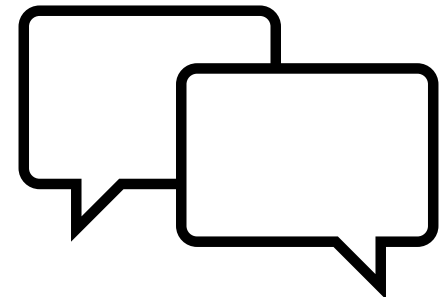
afwachtend

Waar kunnen wij invloed
uitoefenen / aan de knoppen
draaien en hoe blijven wij aan de
bal?

anticiperend

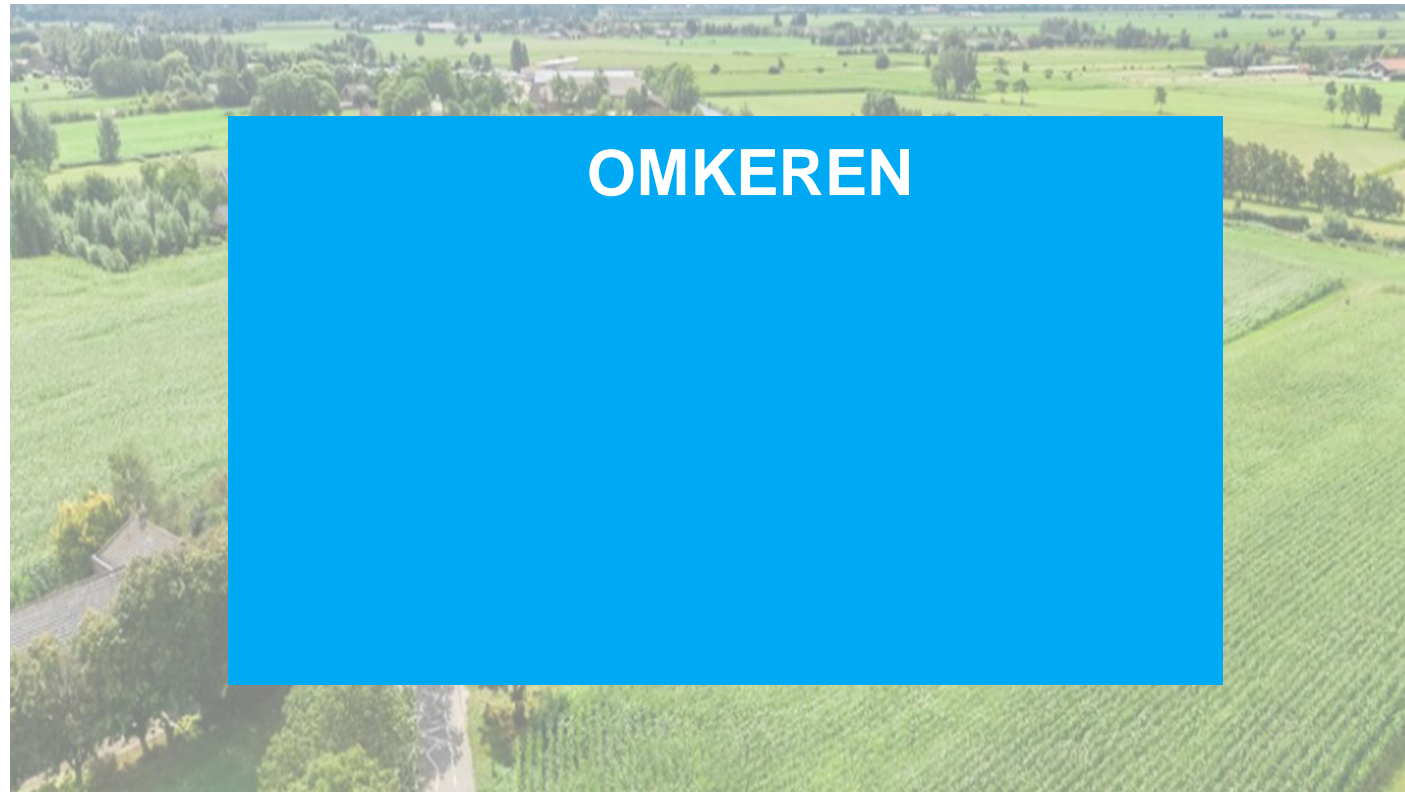
Hoe laten wij – van onderop – de
goede voorbeelden zien?

verbinden / samenwerken

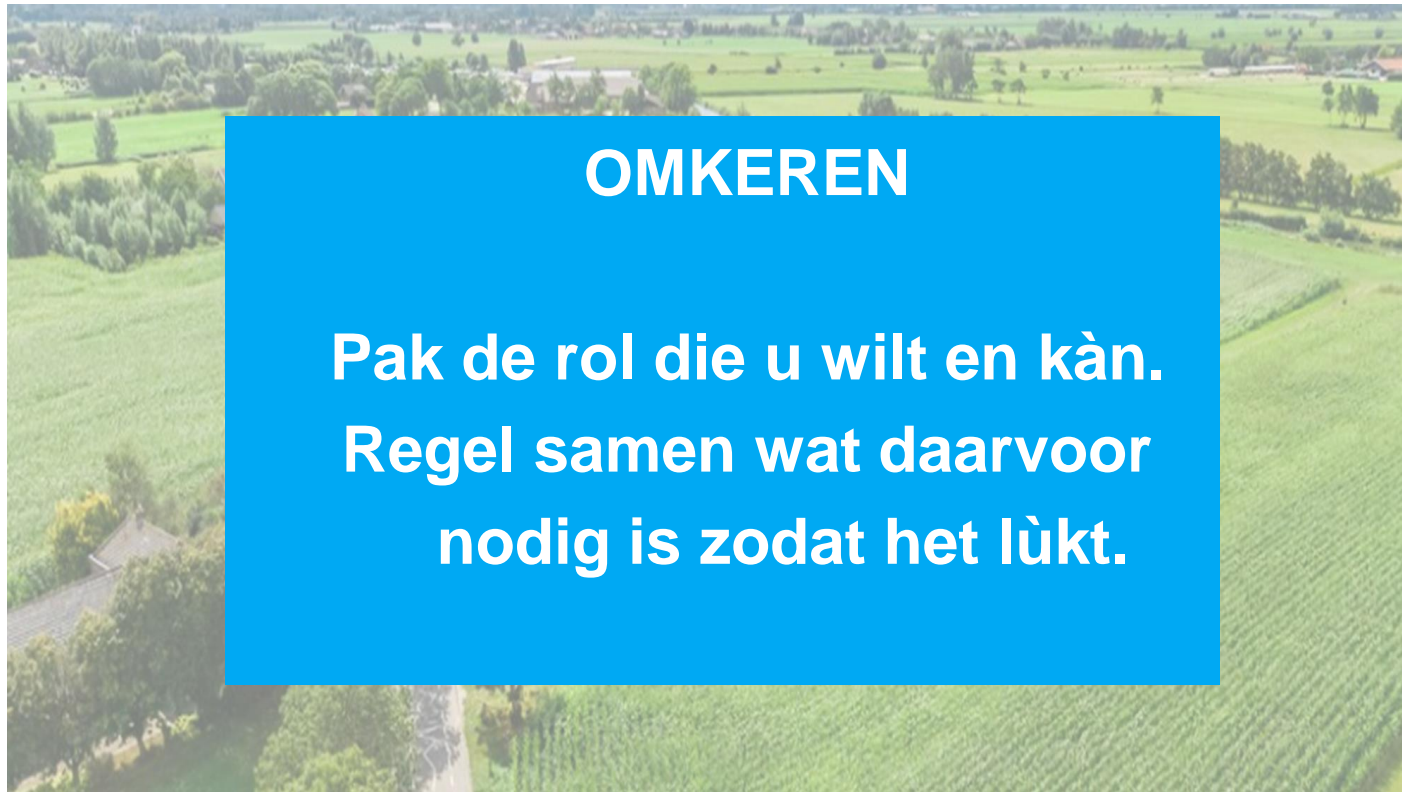

Oproep aan u, VNG en mijzelf:

Oproep aan u, VNG en mijzelf:

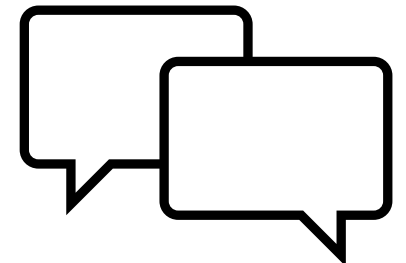

OMKEREN

**Pak de rol die u wilt en kàn.
Regel samen wat daarvoor
nodig is zodat het lukt.**

Oproep aan u, VNG en mijzelf:

Omkering: omgekeerd medebewind

Ontwikkelthema's voor gemeenten en de VNG

1. Gemeenten ontwikkelen zich verder tot één sterke bestuurslaag.

Ontwikkelthema's voor gemeenten en de VNG

1. Gemeenten ontwikkelen zich verder tot één sterke bestuurslaag.
2. Gemeenten investeren in het leren van elkaar om hun bestuurskracht en de kwaliteit van de uitvoering te versterken.

Ontwikkelthema's voor gemeenten en de VNG

1. Gemeenten ontwikkelen zich verder tot één sterke bestuurslaag.
2. Gemeenten investeren in het leren van elkaar om hun bestuurskracht en de kwaliteit van de uitvoering te versterken.
3. De VNG ontwikkelt zich verder als knooppunt van netwerken.

Ontwikkelthema's voor gemeenten en de VNG

1. Gemeenten ontwikkelen zich verder tot één sterke bestuurslaag.
2. Gemeenten investeren in het leren van elkaar om hun bestuurskracht en de kwaliteit van de uitvoering te versterken.
3. De VNG ontwikkelt zich verder als knooppunt van netwerken.
4. De VNG ontwikkelt zich ook tot de vereniging van gemeenten die samenwerken in regio's.

Ontwikkelthema's voor gemeenten en de VNG

1. Gemeenten ontwikkelen zich verder tot één sterke bestuurslaag.
2. Gemeenten investeren in het leren van elkaar om hun bestuurskracht en de kwaliteit van de uitvoering te versterken.
3. De VNG ontwikkelt zich verder als knooppunt van netwerken.
4. De VNG ontwikkelt zich ook tot de vereniging van gemeenten die samenwerken in regio's.
5. De VNG wil de betrokkenheid van de leden bij de besluitvorming vergroten.